

Копотун Ігор Миколайович – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, начальник наукової лабораторії проблем організаційно-правового та кадрового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОГО ПОРЯДКУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ В УКРАЇНІ ФІНАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ЧЕМПІОНАТУ ЄВРОПИ 2012 РОКУ З ФУТБОЛУ

Розглянуто питання забезпечення громадського порядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу на етапі підготовки.

Ключові слова: забезпечення громадського порядку; чемпіонат Європи з футболу; запобіжні заходи; футбольне хуліганство.

Рассмотрен вопрос обеспечения общественного порядка во время проведения в Украине финальной части чемпионата Европы 2012 года по футболу на этапе подготовки.

Ключевые слова: обеспечение общественного порядка; чемпионат Европы по футболу; меры пресечения; футбольное хулиганство.

The question of providing of public law enforcement during a leadthrough in Ukraine of final part of championship of Europe of 2012 on football on the stage of preparation is considered.

Keywords: providing of public peace; championship of Europe on football; measures of suppression; soccer hooliganism.

лючовою засадою вирішення питання безпеки та виконання рекомендацій УЄФА, **К**безумовно, є уніфікація правил і стандартів забезпечення безпеки в країнах-організаторах – Україні та Польщі. Аргументом є твердження, що учасники та гості ЄВРО піддаються меншому ризику, якщо правила поведінки єдині в обох країнах, особливо з урахуванням мовних, культурних і ментальних відмінностей. У своїх вимогах до організаторів ЄВРО-2012 УЄФА серед пріоритетів визначило питання безпеки, принципово вимагаючи від країн-організаторів ужити всіх заходів, щоб під час чемпіонату не постраждав жоден футболіст, тренер, суддя, уболівальник [1].

Визначено загальне коло проблем забезпечення громадського порядку, що можуть виникнути під час проведення чемпіонату: порушення громадського порядку та хуліганські вияви з боку футбольних уболівальників; можливість учинення терористичного акту; виникнення загрози санітарному та епідемічному благополуччю населення; можливість учинення злочинів проти життя, здоров'я, волі, честі та гідності, власності, статевої свободи і статевої недоторканності особи, громадського порядку й моральності, а також у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів; дорожньо-транспортні пригоди, що спричиняють затори та блокування об'єктів інфраструктури, а також залізничні аварії, аварії в аеропортах; проведення політичних або громадських акцій; виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру; недостатній рівень забезпечення безпеки в місцях проживання й тимчасового перебування офіційних делегацій і гостей чемпіонату, стосовно яких здійснюють державну охорону [2].

Розв'язувати зазначені проблеми планують шляхом: 1) удосконалення актів законодавства щодо: використання системи відеоспостереження на стадіонах і поза їх межами; проведення феєрверків на стадіонах; запобігання несанкціонованому доступу сторонніх осіб на поле для гри, виявам расизму та неадекватної поведінки, зокрема з використанням транспарантів; визначення меж прилеглої до стадіонів території, на яку поширюється дія правил поведінки на стадіоні; запобігання незаконному продажу квитків на футбольні матчі чемпіонату, зокрема визначення відповідної системи їх розподілу; забезпечення можливості проведення особистого огляду персоналом з обслуговування стадіонів, зокрема стюардами; запобігання відвідуванню чемпіонату особами, які вчиняють правопорушення під час таких заходів, зокрема запровадження міжнародного обміну інформацією про зазначених осіб; віднесення злочинів, передбачених ст. 265-1 (незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію) Кримінального кодексу України, до підслідності слідчих органів СБУ, а злочинів, передбачених ст. 294 (масові заворушення) цього Кодексу, – підслідності міліції; посилення відповідальності за правопорушення, учинені під час та у зв'язку з проведенням футбольного матчу; забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення спортивно-масових і культурно-видовищних заходів, відповідно до європейських норм; 2) здійснення запобіжних заходів, заходів контролю, управління рухом уболівальників, а також заходів реагування на протиправні дії, зокрема під час перетинання державного кордону, перебування у громадських місцях і місцях проживання, прямування до місць проведення футбольних матчів та після їх закінчення; 3) здійснення обміну інформацією з правоохоронними органами країн, команди яких беруть участь у чемпіонаті; 4) залучення до співпраці під час чемпіонату офіцерів зв'язку іноземних країн, Інтерполу та Європолу; 5) здійснення нагляду за мережами автомобільних доріг, залізничними вокзалами, автовокзалами, автостанціями та аеропортами; 6) визначення потенційних загроз учинення терористичного акту; 7) інформування громадськості через засоби масової інформації про заходи щодо забезпечення безпеки, здійснювані під час проведення чемпіонату, зокрема з метою інформування про вчинення правопорушення; 8) забезпечення взаємодії державних органів із засобами масової інформації, зокрема для інформування населення про необхідність дотримання громадського порядку та правил пожежної безпеки, а також запровадження обмежень на стадіоні в разі вчинення правопорушення; 9) створення мобільних груп із представників правоохоронних органів для швидкого реагування на вчинення правопорушення та хуліганські вияви; 10) запровадження в підрозділах міліції та судах загальної юрисдикції чергування, з метою забезпечення оперативного реагування в разі виникнення злочину чи правопорушення; 11) забезпечення швидкого судового розгляду та прийняття відповідного рішення; 12) організації медичного забезпечення, зокрема надання екстреної медичної допомоги в разі виникнення надзвичайної ситуації; 13) створення на стадіоні та прилеглої до нього території мобільних пунктів для надання медичної допомоги, з урахуванням очікуваної чисельності уболівальників, оперативної обстановки в день проведення футбольного матчу, чисельності сил і засобів органів міліції, що залучаються для забезпечення безпеки та правопорядку; 14) ужиття необхідних профілактичних заходів для забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення; 15) модернізації транспортних засобів і шляхів сполучення, установлення знаків дорожнього сервісу та дублювання написів на цих знаках англійською мовою, забезпечення безпеки й охорони дорожнього руху; 16) приведення стану стадіонів у відповідність із встановленими нормами, обладнання їх сучасним устаткуванням та інженерно-технічними засобами, відповідно до вимог УЄФА; 17) акредитації осіб з обмеженими фізичними можливостями та розроблення заходів щодо забезпечення їх безпеки та створення, безперешкодного доступу до стадіону та прилеглої до нього території; 18) забезпечення безпеки в місцях проживання офіційних делегацій і гостей чемпіонату, стосовно яких здійснюють державну охорону, із залученням недержавних охоронних структур і постійного патрулювання поблизу таких місць представниками правоохоронних органів, з метою запобігання правопорушенням щодо іноземних громадян; 19) створення системи запобігання виникненню пожежі, іншої надзвичайної ситуації на стадіоні та прилеглої до нього території, а також ліквідації її наслідків; 20) розроблення і затвердження плану заходів щодо забезпечення цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки, а також порядку надання медичної допомоги; 21) здійснення заходів щодо запобігання та протидії незаконному використанню прав інтелектуальної власності, зокрема документування фактів незаконного використання права інтелектуальної власності УЄФА; 22) проведення для представників правоохоронних органів, недержавних охоронних структур і персоналу з обслуговування навчачь з питань забезпечення безпеки під час підготовки та проведення масових спортивних заходів, а також іноземних мов; 23) здійснення заходів щодо забезпечення безпеки правоохоронними органами, місцевими органами виконавчої влади, органами самоврядування та власниками (орендарями) стадіонів; 24) визначення основних методів роботи та порядку залучення правоохоронних органів, недержавних охоронних структур і персоналу з обслуговування, з метою забезпечення безпеки та правопорядку [2].

Виконання цих функцій покладено на всю систему виконавчої влади, у тому числі й Міністерство внутрішніх справ України. Так, Міністерство внутрішніх справ України на виконання доручення Уряду та

відповідно до Галузевої цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу вживає заходів щодо утворення за участю органів місцевого самоврядування центрів з питань безпеки та правопорядку на період підготовки та проведення в Україні Євро-2012 у містах, що приймають чемпіонат [3]. Сьогодні такі центри вже створено в містах Дніпропетровську, Донецьку та Одесі й очолюють їх начальники обласних підрозділів міліції, а їх заступниками призначено заступників міських голів. У м. Києві визначено, що керівником центру має бути один із заступників Київського міського голови, а його заступниками – керівництво столичної міліції та управління СБУ. До складу зазначених центрів уведено керівників регіональних підрозділів СБУ, МНС, ДПА, військового комісара. Крім посадовців зазначених категорій, залучатимуть також керівників управлінь (відділів) міських рад з питань освіти та науки, охорони здоров'я, транспорту і зв'язку, у справах сім'ї, молоді та спорту, фінансів й економіки, житлово-комунального господарства, а також експертів регіональних підрозділів Федерації футболу з питань безпеки.

Триває підготовка стюардів (фансек'юріті), згідно з розробленими програмами підготовки стюардів, відповідно до вимог, визначених Порядком організації роботи із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів і кваліфікаційних характеристик та описів професій правоохоронної сфери [4].

Загалом під час проведення футбольного матчу його організатори, власник (орендар) стадіону та футбольний клуб несуть відповідальність за забезпечення громадського порядку на території стадіону, його трибунах, органи міліції – на прилеглий до стадіону території, шляхах евакуації та в громадських місцях населеного пункту, де проводиться футбольний матч.

Для взаємодії сил і засобів, що залучені до забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольного матчу, створюють координаційний штаб у складі представників організаторів футбольного матчу, органів міліції (Управління державної охорони, якщо заплановано участь посадових та інших осіб, стосовно яких здійснюють державну охорону), підрозділів МНС, служби безпеки футбольних клубів, приватних охоронних структур, власника (орендаря) стадіону, місцевого органу виконавчої влади, органу охорони здоров'я, які повинні бути забезпечені засобами зв'язку та проведення спостереження для своєчасного реагування на непередбачувану ситуацію [4].

Зміни в системі охорони громадського порядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу загалом зорієнтовані на визначення змісту діяльності всіх суб'єктів охорони громадського порядку щодо: 1) футбольних хуліганів та інших осіб, дії яких можуть створити загрозу безпеці під час Євро-2012; 2) припинення правопорушень іноземними громадянами.

Стосовно першого пункту слід зазначити, що частина специфічних примусових заходів спрямована на осіб, яким з певної причини заборонено вхід на стадіони. У законодавстві не визначено ці причини, за які їм може бути заборонено прохід на стадіон під час футбольних матчів. Аналіз дає змогу зробити припущення, що зазначені обмеження можуть стосуватися осіб, які вчинили правопорушення під час спортивних заходів, зокрема футбольних матчів (футбольних хуліганів). Визначаючи особливості поведінки із зазначеною категорією осіб, ураховують положення Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів [5]. Зазначена Конвенція передбачає можливість виведення наявних або потенційних порушників порядку, а також осіб, що перебувають у стані алкогольного та наркотичного сп'яніння, із стадіонів і матчів або заборону входу таким особам на стадіони й матчі.

Аналіз вітчизняного досвіду свідчить, що футбольне хуліганство не є випадковим явищем, що виникло виключно на конкретному футбольному майданчику. Воно має відповідні рівні організації, лідерів та ієрархію, власну "ідеологію" та історію. Правоохоронні органи здійснюють ґрунтовну роботу з вивчення як середовища, так і безпосередніх лідерів й учасників таких уболівальницьких колективів. Водночас формують бази даних про осіб, які вчинювали правопорушення під час спортивних заходів, діяльність яких може вплинути на стан безпеки; вивчають настрої та здійснюють документування дій радикально налаштованих осіб, які мають наміри вчинити правопорушення під час міжнародних футбольних матчів; здійснюють розвідувально-пошукові заходи в місцях компактного проживання або перебування організованих груп уболівальників, з метою виявлення та недопущення протиправних дій стосовно них; забезпечують відеозйомку та фотографування окремих груп уболівальників, що

поводяться зухвало, порушують громадський порядок, і глядачів, які підбурюють до групових хуліганських виявів, вилучають таких осіб зі стадіону; супроводжують групи вболівальників до транспортних засобів та в них; публікують у місцевій пресі повідомлення про неналежну поведінку вболівальників і вжиті стосовно порушників заходи тощо.

Таким чином, реалізація поставлених завдань потребує консолідації зусиль практичних працівників і науковців. Оскільки лише спільними зусиллями можливо в досить стислі строки забезпечити належні умови для проведення міжнародних футбольних змагань найвищого рівня, привести національні стандарти охорони громадського порядку, прав і свобод людини під час таких заходів до загальносвітових вимог, сформуванню впевненість у здатності України просуватися на шляху до розбудови європейського демократичного й цивілізованого суспільства, підвищити рівень правової свідомості населення та громадської безпеки загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Державної цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : постанова Кабінету Міністрів України від 22 лют. 2008 р. № 107.

2. Про схвалення Концепції забезпечення безпеки та правопорядку під час проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 верес. 2008 р. № 1244-р.

3. Про затвердження Галузевої цільової програми підготовки та проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу : наказ МВС України від 20 берез. 2008 р. № 133.

4. Про затвердження Порядку організації робіт із забезпечення громадського порядку та безпеки під час проведення футбольних матчів : постанова Кабінету Міністрів України від 29 черв. 2004 р. № 823.

5. Про ратифікацію Європейської конвенції про насильство та неналежну поведінку з боку глядачів під час спортивних заходів, і зокрема футбольних матчів : Закон України від 15 листоп. 2001 р. № 2791-III.